

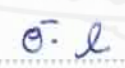
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเมล็ดข้าวแดงปนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
ขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรในอำเภอบำราศ จังหวัดสุรินทร์
ชื่อและนามสกุล นางสาวสุสดี บุญชัย
แขนงวิชา การจัดการการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา จิตตลดากร
2. รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา โพธิ์ดี

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์สมศักดิ์ ทองดีแท้)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา จิตตลดากร)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา โพธิ์ดี)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเมล็ดข้าวแดงปนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร ในอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

ผู้วิจัย นางสาวสุสติ บุญชัย รหัสนักศึกษา 2539002036

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา จิตตดลการ (2) รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา โพธิ์ดี

ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) การจัดการการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร (3) ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเมล็ดข้าวแดงปนในผลผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

ประชากรที่ศึกษาคือ เกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในฤดูฝน ปี 2554 ในอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 537 ราย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 169 ราย เป็นเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผ่านมาตรฐาน 74 ราย และไม่ผ่านมาตรฐาน 95 ราย การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 52.20 ปี จบการศึกษามัธยมศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนต้น การประกอบอาชีพหลักเกษตรกร ส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่มมีแรงงานในครัวเรือนที่ช่วยทำนา เฉลี่ย 2.34 คน มีรายได้เฉลี่ย 177,124 บาท/ปี เกษตรกรส่วนมากมีภาระหนี้สิน มีกรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง มีรถไถนาเดินตาม มีประสบการณ์ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 14.70 ปี (2) เกษตรกรมีพื้นที่ทำแปลงขยายพันธุ์เฉลี่ย 19.60 ไร่ ใช้เมล็ดพันธุ์ในการทำนาดำเฉลี่ย 5.74 กิโลกรัม/ไร่ นาหว่านเฉลี่ย 16.14 กิโลกรัม/ไร่ ปลูกข้าวปีละ 1 ครั้ง โดยส่วนใหญ่ใช้วิธีหว่านข้าวแห้ง ใช้เมล็ดพันธุ์จากหน่วยงานราชการและสหกรณ์ที่ได้รับอนุญาต เก็บเกี่ยวโดยใช้เครื่องเกี่ยวเกี่ยว มีการปฏิบัติในแปลงขยายพันธุ์ 5 ด้าน ได้แก่ การใช้เมล็ดพันธุ์ การเตรียมดิน การดูแลตรวจตัดพันธุ์ปน การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว โดยเกษตรกรที่ผ่านมาตรฐานมีการปฏิบัติในการจัดทำแปลงทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนเกษตรกรที่ไม่ผ่านมาตรฐานมีการปฏิบัติในการใช้เมล็ดพันธุ์ การเตรียมดิน และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว อยู่ในระดับมาก ขณะที่มีการปฏิบัติในการดูแลตรวจตัดพันธุ์ปนและการเก็บเกี่ยวอยู่ในระดับปานกลาง (3) ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเมล็ดข้าวแดงปนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ได้แก่ จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ช่วยทำนา และการปฏิบัติในการดูแลตรวจตัดพันธุ์ปน

คำสำคัญ การจัดการการผลิตข้าว เมล็ดพันธุ์ข้าว ข้าวขาวดอกมะลิ 105 พันธุ์ปน ข้าวแดง

Thesis title : Factors Affecting Quantity of Red Rice Seed Contaminating
Khao Dawk Mali 105 Rice Seed Stock Produced by Farmers in
Prasat District of Surin Province

Researcher: Miss Phutsadee Boonchai; **ID:** 2539002036;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Resources Management);

Thesis advisors: (1) Dr. Achara Chittaladakorn, Associate Professor;
(2) Dr. Ajchara Pothidee, Associate Professor; **Academic year:** 2012

--

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the socio-economic conditions of farmers who produce rice seed stock in Prasart District of Surin Province; (2) the farmers' Khao Dawk Mali 105 rice seed stock production management; (3) factors affecting the quantity of red seed rice contaminating Khao Dawk Mali 105 rice seed stock.

The population was 537 farmers in Prasart District, Surin Province, who produced Khao Dawk Mali 105 rice seed stock during the rainy season of the year 2011. The sample size was 169 farmers, chosen through simple random sampling, of which 74 had passed certification for producing seed stock in compliance with the quality standard and 95 who had not. Data were collected by questionnaire. Statistics used were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, minimum, maximum, and regression analysis.

The result revealed that (1) Most samples were male, average age 52.20, and had completed compulsory primary level education. Most were trained in rice seed stock production management and their main occupation was rice farming. Most were members of farmer group organizations. The mean number of farm laborers in the household was 2.34, mean family income was 177,124.00 Baht per year, most were in debt, most owned farmland and walking tractors, and had an average of 14.70 years experience in seed production. (2) The mean area of farmland used for rice seed production was 3.136 hectares. The average amount of seed used when growing by transplanting method was 5.74 kilograms per 1,600 m² and was 16.14 kilograms per 1,600 m² when using the dry seed sowing method. Farmers produced seed once a year and mainly by dry seed sowing method. The sources of seed were from an authorized local government agency or cooperative. Harvesting method was by machine. The seed production practices comprised 5 aspects: seed use, soil preparation, eradication of rogue plants, harvesting and post-harvest management. Farmers who produced seed in compliance with the standard performed all 5 aspects at a high level, while those who did not comply with the standard practiced only 3 aspects at a high level (seed use, soil preparation, and post-harvest management), while eradication of rogue plants and harvesting practices were practiced at a moderate level. (3) The factors affecting quantity of red rice seed contaminating Khao Dawk Mali 105 rice were number of farm laborers per household and inspection for eradication of rogue plants.

Keywords: Rice production management, Rice seed, Khao Dawk Mali 105,
Contaminated seed, Red rice seed

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก
รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา จิตตลดากร อาจารย์ที่ปรึกษาหลักและรองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา
โพธิ์ดี อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำและติดตาม เอาใจใส่การทำวิทยานิพนธ์
ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใน
ความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สมศักดิ์ ทองดีแท้ ประธานกรรมการสอบ ที่กรุณาให้คำแนะนำ
และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์และมีคุณค่ามากขึ้น

ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนการทำวิจัยจากผู้บังคับบัญชา นางสาวอรทัย แก้ววิจิตร
อดีตผู้อำนวยการศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวสุรินทร์ นางพัชราภรณ์ ไชโยราช ผู้อำนวยการศูนย์เมล็ดพันธุ์
ข้าวสุรินทร์ รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิติ สมเป็น อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่ได้ให้
คำปรึกษาตลอดช่วงเวลาการทำวิจัย ตลอดจนสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105
ของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวสุรินทร์ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เจ้าหน้าที่สำนักบัณฑิตศึกษา เพื่อนนักศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดมา

สุสดี บุญชัย

กรกฎาคม 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
ความรู้เกี่ยวกับข้าว	7
ความรู้เกี่ยวกับข้าวป่าและข้าววัชพืช	8
ความรู้เกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าว	9
การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	16
การจัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าวของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวสุรินทร์	18
การวิเคราะห์คุณภาพเมล็ดพันธุ์	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	39
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
การวิเคราะห์ข้อมูล	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	44
ตอนที่ 2 การจัดการการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร ผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	49
ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเมล็ดข้าวแดงปนในผลผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในฤดูฝน ปี 2554 ของเกษตรกร	56
ตอนที่ 4 ปัญหา ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการปะปนของข้าวแดง ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร	60
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	63
สรุปการวิจัย	63
อภิปรายผล	66
ข้อเสนอแนะ	70
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก	75
ก แบบสอบถาม	76
ข จำนวนประชากรที่ศึกษาแยกเป็นรายหมู่บ้าน	82
ประวัติผู้วิจัย	84

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 มาตรฐานคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว.....	15
ตารางที่ 2.2 อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ปลูก.....	20
ตารางที่ 2.3 มาตรฐานแปลงขยายพันธุ์ข้าวของสำนักเมล็ดพันธุ์ข้าว พ.ศ. 2533.....	29
ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว.....	45
ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว.....	47
ตารางที่ 4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร.....	50
ตารางที่ 4.4 การปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าว.....	52
ตารางที่ 4.5 การปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าว.....	55
ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	57
ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเมล็ดข้าวแดง ปนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร.....	59
ตารางที่ 4.8 สมุนไพรที่ใช้ป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช (บางส่วน).....	60
ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น เกี่ยวกับการปะปนของข้าวแดง ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร.....	61
ตารางที่ 4.10 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการปะปนของข้าวแดงในการจัดการ ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร.....	62

ญ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย..... 4

